

Uredništvo
in upravnništvo:
Kolodvorske
ulice št. 15.

Z urednikom se
more govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.

Rokopisi se ne
vračajo.

Inserati:
Šestdnevna petit-
vrsta 4 kr., pri
večkratnem po-
navljanju daje se
popust.

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Velja

za Ljubljano
v upravništvu:
za celo leto 6 gl.,
za pol leta 3 gl.,
za četrt leta 1 gl.
50 kr., na mesec
50 kr., pošiljatev
na dom velja me-
sečno 9 kr. več.

Po pošti velja
za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gl.,
za četrt leta 3 gl.,
50 kr. in za jeden
mesec 85 kr.

Štev. 195.

V Ljubljani v torek, 21. oktobra 1884.

Tečaj I.

Brunsviško dedno nasledstvo.

Iz Nemčije poročal je te dni brzovjav na prvi pogled nevažno vèst, tako da jo je sigurno prezrl marsikateri naših čitateljev, a vendar silno pomenljivo za nemško državo ter za vsa vprašanja, katera so v tesni zvezi z razvojem nemškega cesarstva. Dne 17. oktobra namreč je oči zatisnil 80letni vojvoda Viljelm Brunsviški, sred gozdne samote na svojem siležkem gradiču Sibyllenorte, in z njim je izumrla brunsviška loza staroslavne velfovske rodbine.

Da je imel brunsviški Velfovec, kateri je ravnokar bil zbran k svojim slavnim prednikom, kakega moškega potomca, ne bi trebalo veliko se razgovarjati o njegovi smrti. K večjemu bi se nekoliko naglašala njegova radodarnost, katera se je rada kazala v obili podpori umetnikov, in mi Avstrijci dostavili bi lahko, da je stari vojvoda do svoje smrti si ohranil nekdanje simpatije do naše monarhije, navzlic vsem spremembam, katere so tekom zadnjih desetletij po polnem predrugačile razmerje naše države in sosedne Nemčije. Ali če pomislimo, da ranjki ni zapustil nobenih descendentov, ne možkega ne ženskega zaroda, in da je njegov najbližji sorodnik in dedič iz svoje domovine prognani sin umrlega hanoveranskega kralja, vojvoda Kumberlandski, — potem bodemo takoj sprevideli, da je vprašanje dednega nasledstva na Brunsviškem silne važnosti ne le za nemško — temveč tudi za evropsko politiko.

Kajti ne dá se tajiti, da bi bilo zamotano vprašanje čisto jasno, da ni bilo usodne vojske l. 1866, v kateri je zadnji kralj hanoveranski tako odločno stal na avstrijski strani. Potem bi izključno merodajen bil temeljni zakon brunsviški z leta 1832, kateri določuje, da ima pravico do vlade skupna hiša brunsviško-lüneburška po prvorojenstvu v možkem in ženskem zarodu. Nikdo ne bi tedaj mogel ugo-

varjati nasledstvu hanoveranskih sorodnikov. Na tem stališču stal je tudi stari vojvoda, in ko je l. 1871 zahteval deželni zbor od sivolasega vladarja, naj naprosi nemškega cesarja, da prevzame začasno vladno za slučaj njegove smrti, odbil je vojvoda Viljelm to terjatev, sklicevaje se na določilo temeljnega zakona, s katerim je urejeno pravno nasledstvo. Toda ona stranka na Nemškem, katera hoče odpraviti vse partikularistične težnje ter se navdušuje za strogo centralizacijo, ni rok križem držala. Znani zgodovinar Treitschke, ki svoj veliki talent uporablja za razširjevanje pruske ideje, hotel je celó dokazati, da je hanoveranska loza izgubila vsako pravico do brunsviške dedščine; trdil je, da nasledno pravo na Brunsviškem pripada sedanjemu vladarju hanoveranskemu, nemškemu cesarju. Ti nazorji so obveljali tudi v deželnem zastopu brunsviškem, in leta 1879 moral je vojvoda Viljelm privoliti v zakon, kateri začasno vladno izročča posebnemu vladnemu svetu, s tem pogojem, da sme deželni zbor čez leto dni izbrati si prestolonaslednika iz polnoletnih princev nemških knežjih rodbin.

Kaj se bode torej zgodilo sedaj, ko je nastopil omenjeni slučaj? Previsoko spoštujemo odličnega zaveznika avstrijske monarhije, cesarja Viljelma, da bi mu mogli podtikati samopašni namen, *brevi manu* uničiti zakonito pravo hanoveranskega sorodnika in dediča ter polastiti se cvetoče deželice in neizmerne imetje — govori se o zapuščini 48 milijonov — ravno umrlega vojvode. Treitschkova pristranska sodba ne more vplivati na poklicanega pokrovitelja pravnih nazorov na Nemškem, na nemškega cesarja. Ali z druge strani se vendar ne more zahtevati, da bi Prusija radovoljno prepustila izpraznjeni prestol odkritemu sovražniku, kateri se odločno brani, priznavati državnopravne oblike, ki so na Nemškem nastale vsled avstrijske in francoske vojske. Veliki državnik na Sprevi je z izredno

genijalnostjo ustanovil nemško cesarstvo, sigurno ga Bismarek sam ne bode začel rušiti s tem, da z lastnega nagiba velfovskemu protivniku izroči tako ugodno pozicijo. Vse je tedaj zavisno od onih obravnjav, katere se bodo gotovo takoj pričele med berlinskimi dvorom in izgnanim Velfovcem, hanoveranskim kraljičem.

Ali se bode vojvoda Kumberlandski udal v toliko, da prizná novo razmerje na Nemškem, da se pokloni nemškemu cesarju in se odpove izgubljenemu hanoveranskemu prestolu radi tega, da svoji rodbini ohrani vojvodstvo brunsviško? To je aktualno vprašanje, a kedo bi hotel uže daes spustiti se v jasen odgovor! Vojvoda Kumberlandski je potomec onega levsrčnega Henrika, kateri, premagan od silnega protivnika Friderika I. Rudečebradca, vendar do svoje smrti ni opustil nasprotstva zoper centralistično politiko sovražnih mu staufovskih cesarjev. Velfi, sigurno najstarejša dinastija evropskega, odlikovali so se od nekdanj po možati doslednosti, s katero so gojili svoje rodbinske tradicije. Vsa njih slavna povestnica, pričnši od Henrika Ponosnega († 1139) do onega vojvode Brunsviškega, kateri je v bojni vihri pri Quatrebrasu junaško smrt storil (16. jun. 1815) in do slepega kralja hanoveranskega, Georga V., polna je takih dokazov. Toda naposled mora tudi vojvoda Kumberlandski sprevideti, da je moč nemškega cesarstva vsaj za sedaj preveč utrjena, da so sile njegove vendar le preneznatne, da bi količkaj vspešno se mogel boriti proti Bismarkovi politiki. In ker je v rodbinski zvezi z angleškim in ruskim dvorom, našlo se bode sigurno dokaj vplivnih posredovalcev, kateri bodejo delali na to, da se zopet sprijazni hanoveranski prognanec s svojim premagovalcem, velfovski princip z cesarsko, gibelsko idejo.

Pripoveduje se o sivolasem nemškem cesarju, da nima srečnejše želje, nego z lastno

Listek.

Stepni kralj Lir.

Ruski epikal Ivan Turgénev, poslovenil * * *

(Dalje.)

Oh, gospod moj, očka moj! prestriže naenkrat sam sebi govor in sklene obupno roke. — Le pogledjte, kaj je to! Cele pol osmine ovsa — našega ovsa nam je neka hudoba tukaj požela. No, zdaj pa naj živi človek! Razbojniki, razbojniki, razbojniki! Živo resnico pravijo, da nič ne veruj Jeskovu, Beskovu, Jerinu, Bélinu! (Tako so se klicale štiri sosedne vasi!) Oh, oh, kaj bo! Škode je gotovo poldrugi, kaj še, dva cela rublja!

V glasu Sljotkinovem se je slišalo skoro neko ihtenje. Jaz z bodem konja v lakotnik in odjezdim od njega.

Tožbe Sljotkinove prihajale so mi še do ušesa, ko na nekem ovinku na enkrat srečam drugo hčero Harlova, Evlampijo, katera je bila šla na polje plavice brat, kakor je rekla njena sestra. Gost venec iz teh cvetic ji je ovijal glavo. Molčé pokloniva se drug drugemu,

Tudi Evlampija ni bila nelepá, niti grša od sestre, ali lepota njena je bila povse drugačna. Rasti je bila visoke in postave krepke; na nji je bilo vse veliko; glava in noge, pa roke in snegobeli zobje, posebno pa oči, — nekoliko štrleče, koprneče, temnomodre oči, podobne steklenim biserom; vse na nji je bilo monumentalno (ni bila zastonj hči Martina Petroviča) — in krasno. Plavih, gostih lasi očividno ni vedela kam dejati in ovijala jih je za to trikrat okoli teména. Usta njena so bila čarobna, sveža kakor roža in malinje barve; kader je govorila, podvigala se ji je jako prijetno sredina gorenje ustnice. No z ozirom na njene ogromne oči bilo je to nekam divje in temno. „Razposajenka, kozaška kri,“ tako se je izražal o nji Martin Petrovič. . . . Mene je ta velikanska krasotica preveč spominjala na svojega očeta.

Nisem še prav daleč odjeznil naprej, ko zaslišim, da je ona zapela z enakomernim, krepkim, nekoliko ostrim, po polnem kmečkim glasom; potem pa je nenadoma umolknila. Jaz se ozrem in z vrhu holma jo zagledam, kako stoji poleg Harlovljega zeta pred poljem, kjer se je pokosilo pol osmine ovsa. On je še vedno mahal in kazal z rokami, ona pa se ni zganila. Solnce je obsevalo njeno visoko po-

stavo in živo se je modril plavičen venec na njeni glavi.

IX.

Pravil sem vam uže, kakor se mi zdi, gospóda moja, da je bila moja mati tudi ti drugi Harlovlji hčeri določila ženina. Bil je to eden iz naših najrevnejših sosedov, upokojeni major Gavriilo Fedulič Žitkov, ne več mlad mož in kakor je on sam zatrjeval, ne brez ponosa; sicer pak „ubit in zlomljen“, kakor je v svoje opravičevanje pristavljaj.

Komaj brati je znal in bil je strašno neumen, ali skrivaj je vendar upal, da bo vstopil pri moji materi za oskrbnika, kajti zdel se je sam sebi izvrsten „eksekutor“. „Kar se drugega tiče, molčim; ali kmetom zobé preštévati — to znam prav do dobrega, — pravil je in pri tem je skoro sam škripal s svojimi zobmi; — kajti navadil sem se, tako je pravil v pojasnilo, v prejšnjem svojem stanu, kako to gre!“ Da bi bil Žitkov menj neumen, poznal bi bil, da ravno za oskrbnikovo mesto pri moji materi ni imel nobenega upanja, ker bi mu bilo poprej treba izpodriniti sedanjega upravnika, nekega Kwicinskega, jako značajnega in delavnega Poljaka, kateremu je moja mati vse zaupala. Obraz Žitkova bil je dolg kakor pri konju; bil je ves

roko zaceliti rane, katere je brezobzirni njegov kancelar vsekale legitimnim načelom. Lepša prilika mu ni dana, nego sedaj, po smrti zadnjega Brunsviškega vojvode, in če nas ne varajo vsa znamenja, bode vendar le možno, spraviti hanoveranske Velfe z novo ustanovljenim nemškimi cesarstvom! To pa bode imelo pomenljive posledice za Nemčijo, nič manj pa tudi za politični položaj vse državne sisteme evropske zemljine!

Govor posl. Šukljeja

o načrtu zakona, s katerim se prenamejajo nekatera določila deželnih zakonov z dne 19. decembra 1874 (št. 37) in 26. oktobra 1875 (št. 27).

(Dalje.)

Da navedem le en slučaj! Menda vsi v tej zbornici bili smo tega mnenja, da je prošnja učiteljev na jednorazrednicah za opravilne doklade stvarno utemeljena, stvarno opravičena in vendar absolutno nismo mogli uslišati te prošnje zaradi tega, ker potrebščina normalno-šolskega zaklada uže presega denarne sile naše domovine.

Gosp. poslanec Grasselli se je potem podal tudi v račune in izračunil, da bi ljubljansko mesto moralo 30 000 gld. več plačevati. Jaz bodem potem dokazal, da je diferenca veliko manjša, da gre tukaj le za svoto k večjemu 14- do 15 000 gld., in tudi na to se bodemo ozirali, če se v istini ljubljansko mesto čisto nič nima brigati za duševni niveau, na katerem stoji prebivalstvo na deželi. Za sedaj pa moram naglašati le to, da tako razmerje nahajamo nazadnje vendar skoro povsod po deželi.

Gosp. poslanec Grasselli je sam pripoznaval, da imamo aktivne in pasivne šolske okraje. Na primer vsi gorenjski okraji, izvzemši jedino Radovljico, so aktivni, vsi dolenski in notranjski šolski okraji so pasivni, in jednako razmerje se prikaže tudi pri posameznih krajih. Tako na primer, gospôda moja, zastopam jaz med drugimi tudi Novo Mesto. Kar se Novega Mesta tiče, njegove šolske priklade, bi ono jako lahko izhajalo, da bi mu bilo skrbeti le za svoje šolske potrebščine. Sami znate, da očetje franciškani jako po ceni poučujejo in dvarazredna dekliška šola tudi ne stane tako ogromne svote, tedaj tukaj bi bil presežek pri šolski prikladi.

Gosp. poslanec Grasselli se je danes spominal našega prerano umrlega tovariša gosp. viteza Schneida.

Nikdo nima več povoda obžalovati, da ga je smrt tako zgodaj pobrala iz naše srede, kakor današnji poročevalec finančnega odseka,

obraščen z rumenkasto-plavimi dlakami, celo lica pod očmi so mu bila zarastena; o najhujšem mrazu ga je pokrival obilen pot, kakor bi bila rosa nanj pala. Kaderkoli je zagledal mojo mater, stegnil se je bliskoma kakor vojak, glava se mu je začela tresti od vznurjenosti, ogromne roke so zláhka potrkavale ob ledja in zdelo se je, kakor bi vsa postava pravila: „Ukaži!... in jaz zletim!“ Moja mati njegovih sposobnosti ni precenjevala, ali to ji ni branilo, da ga je pripravljala na ženitev z Evlampijo.

— Ali jo boš pa znal krotiti, očka moj? vpraša ga nekaj.

Žitkov se samoljubno nasmehne.

— Prosim, Natalija Nikolajevna! Celo kompanijo sem vzdržal v redu, kakor na vrvi vam je vse hodilo, kaj pa še le to? — To je malenkost!

— Med kompanijo vojakov, očka moj, in med blagorodnim dekletom, med ženo, — je velik razloček, opomni moja mati nevoljno.

— Prosim, Natalija Nikolajevna! povzame znova Žitkov. — To vse mi prav dobro razumemo in vemo. Z eno besedo: plemenita gospica je nežna stvar.“

— No, reče naposled mati, Evlampija bo uže pazila náse.

(Dalje prihodnjic.)

kajti jaz sem prepričan, če bi bil še med nami, bi sam vstal in odgovoril gosp. posl. Grasselliju navzlic svojim simpatijam za ljubljansko mesto ter dejal: „Jaz zastopam tukaj v deželnem zboru idrijsko mestno občino; poglejte v proračun normalno-šolskega zaklada in Vi bodete našli, da normalno-šolski zaklad niti vinarja ne plačuje za idrijsko šolstvo in vendar mora vsak idrijski davkoplačevalec nositi brême visoke šolske priklade, kakor drugi deželani po deželi kranjski.“

In nazadnje, gospôda moja, to so vendar občine, katere imajo svoje šole. Kaj pa poroče gosp. posl. Grasselli o ubogem selaku, kateri leto za letom odrajtuje svoje krvavo pridobljene goldinarje za normalno-šolski zaklad, pa niti šolskega poslopja v svoji občini nima in v svojem kraju niti učitelja ne vidi (klici: res je!). Tam se pač godi krivica. Kdor se pa postavlja na tako tesno stališče v Ljubljani, temu moram pač reči, da razmer kranjskega šolstva sploh ne pozná ali poznati neče.

Gospôda moja, da razmerje v istini sedaj ni pravično, kakor sem trdil tudi v poročilu finančnega odseka, o tem menda tudi ni treba dosti dokazov. Le en slučaj, da razjasnim to stvar! Vzemimo na primer odvetnika, kateri plačuje, recimo 100 gl. prihodninskega in dohodninskega davka na leto, in sicer za ordinarij.

Ako biva v Ljubljani, mu je plačevati le 10 gld. šolske priklade; ako biva na deželi, ako mora svoja deca pošiljati v Ljubljano v šolo, mora plačevati od ordinarija in direktne priklade 20%, tedaj 40 gld., tedaj 4krat toliko, kakor njegov kolega, kateri živi vendar le v ugodnejših razmerah v Ljubljani. (Klici: Čujte!) Tega ne moremo več z dobro vestjo vzdržavati.

Potem gosp. župan Grasselli pravi, da ljubljansko mesto skoro samo vzdržuje svoje šole.

Gospôda moja, jaz oporekam temu in bodem takoj dokazal istinitost svoje trditve, namreč, da tudi normalno-šolski zaklad, dasi le posredno, indirektno konkurira k troškom ljubljanskega šolstva. Znano Vam je, gospôda moja, da vzdržuje tukaj v Ljubljani vlada sama dve ljudski šoli, vadnico namreč za dečke in vadnico za deklice. Da teh vadnic ne bi bilo, gospôda moja, imela bi mestna občina ljubljanska skrbeti vsaj še za jedno, skoro gotovo pa za dve ljudski šoli. Ali pa mislite, gospôda, da se to nikjer ne pozná? Jaz Vas prosim, oglejte si v proračunu prilogo 8., str. 3.: Zaklada pod rubriko „Doneski 7. šte.“ Tam bote našli svoto 2172 gld. z naslovom: „Državni donesek — Staatszuschuss“, in morda se bo jednemu ali drugemu izmed Vas čudno dozdevalo, da država tako malo doplačuje našemu normalno-šolskemu zakladu. Če hočete znati razloge, poglejte šolski zakon z dne 14. maja 1869. l. Tam bodete našli § 66, alineja 3., katera se glasi (bere): „K šolskemu zalogu tistih dežel, katere so do zdaj dobivale pomoč ali doplačo od države, dajala se bo taka tudi v prihodnje po srednjem znesku tistih doplačil, katera je dotični zalog normalnih šol v letih 1866, 1867 in 1868 iz občnih državnih dohodkov prejel.“

Pri računu te pripomoči morajo pa najpred odbiti se tisti zneski, ki so se rabili za take namene, za katere bo v prihodnje državna blagajnica neposrednje skrbeti dolžna (§§ 58. in 67.)“ Prej je država sama vzdrževala normalno šolo, namesto te normalne šole je stopila ljubljanska vadnica in ker se troški teh ljubljanskih vadnic odbijejo od tega doneska, zaradi tega tudi nam, gospôda moja, država plačuje le pičlo svoto 2172 gld. in tedaj trdim jaz po vsej pravici, da normalno-šolski zaklad, dasi le indirektno in deloma, vendar tudi konkurira k troškom ljubljanskega mesta.

(Konec prihodnjic.)

Pokrajinski ogled in premijiranje goveje živine na Dolenskem (v Krškem) s predlogi, kako povzdigniti rejo goveje živine z napravo črednih zapisnikov.

Spisal Toma Wirgler, c. kr. okrajni živinozdravnik v Krškem.

(Dalje.)

Da se govedoreja vzboljša, treba je, da se v posameznih krajih napravijo natančni zapisniki o novem križanem in čistem plemenu. Taki zapisniki morali bi imeti z vžganimi znaki imenom zaznamovano živino, katera bi bila za rejo sposobna. Tudi v družih obzirih bi moralo tako govedo natančno biti opisano ter obdržati ga najmanj skozi tri pokolenja. Taki zapisniki bi služili, da bi se sčasoma za celo deželo naredila čredna knjiga, v katero bi se vpisovala zlasti taka za rejo dobra živina, katera bi svoje dobre lastnosti izročila tudi potomcem.

O vrednosti črednih knjig pač ni treba dolge razprave, kajti o prednosti te naprave so se prepričali uže na Angleškem, Holandiji, v Švici, na Nizozemskem, Nemškem in drugod, pa tudi v nekaterih avstrijskih deželah so goveja plemena izdatno izboljšali na ta način. Dokaz o pokolenji v čredniku zaznamenovani živali po obojnem spolu je važen za umno govedorejo, za kupca in gospodarja, kajti daje zlasti poslednjima poročstvo za vrednost te nekako legitimovane živali.

Če hočemo zopet govoriti o vrednosti muriških in marijahoferskih bikov za našo domačo govedorejo, moramo pogledati, kako se kaj obnaša to pleme tu pa tam pri naših veleposestnikih. Skušnje učé, da se obe plemeni pri nas sčasoma skvarite, t. j. da izgubite lastnosti, velikost in oblike, katere ste imeli v svoji domovini, ali da jih potomci njihovi ne podedovajo. V tej zadevi pač ni nijednega plemena z večno vstrajnostjo, marveč se vse po naravi menja, kakor pač terjajo krajevne razmere, podnebje, krma itd. Razen tega pa ne dajeti ti plemeni koristi, katere se pri nas od navadne govedoreje terja. Muriškemu plemenu belo-rumene polti se po pravici očita, da daje premalo mleka. Ta pomanjkljivost je posebna občutljiva malemu posestniku, ki si le eno ali dve kravi rediti more. Marijahoferska pasma pa daje slabo vprežno živino. Voli niso vstrajni, imajo mehke parklje in radi tega ne morejo toliko delati po naših suhih, apnenih tleh. Ta okoliščina pa je pri nas važna, ker podkovanje volov pri nas še ni običajno.

Ker še čista ta plemena pri nas stalnosti nimajo, za to se kaj takošnega od križank še manj pričakovati sme.

Vprašanje, ali ste ti plemeni v požlahnovanje našega domačega goveda primerni, moram torej po svojem skoro 10letnem opazovanju zanikati. Nastane pa zdaj daljno vprašanje, katero pleme bode pa dobro v požlahnovanje naše živinoreje? Domače!

Pri odgovoru na to vprašanje me vodi prepričanje, da za požlahnenje ne zadostuje samo tuja kri, marveč je treba v to svrhu tudi primernega podnebja, krme in gleštanja, zlasti pa prave izbire pri plemenju. Požlahnenje ali bolje rečeno zboljšanje v deželi nahajajoče se živine lože se doseže, hitreje in ceneje z domačimi biki, kajti te živali so uže tu udomačene in navajene podnebja; radi tega se ni bati povratka v slabše pleme, kakor se to pri križanem plemenu pripeti.

Bistveni dobiček pri tem bi bila neodvisnost od tujih živinorejcev; pa tudi bi bilo na ta način mogoče, da se porabi denar, ki je do zdaj na tuje romal, v podporo domačih bikorejcev in za premijiranje domače, dobro rejene živine. Da ima naša dežela vso za umno rejo potrebno govedo, o tem sem prepričan. To se razvidi tudi iz tega, da pridejo kupci iz sosednih in tujih dežel k nam kupovat, na naše semnje živino za rejo.

Naše po deželi navadno pléme ima te-le prednosti:

1.) Je dobro za delo. V tej zadevi sem slišal, da druga vprežna živina nikakor ni tako trpežna in ubogljiva, kakor so doljenjski voli.

2.) Pitati se dá dobro naša živina in ima dobro meso; zaradi tega jo zelo iščejo po sejnih.

3.) Mleka dajo toliko naše krave, da o tem ni čuti pritožeb. Nasprotno so v mlekarstvih gospodarstvih prav zadovoljni z njim. Tudi ima mleko dosta vsebine in je boljše od mleka drugih plemen. In naše krave se po leti samo na pašo gonijo, po zimi pa razen slame in vode nikakršnih drugih poboljškov ne dobé. V primeri z drugimi plemeni dajo pa vender precejšnjo množino mleka. Z boljšo krmo dale bi več mleka, kar se tudi zgodi pri vseh kravah, od katerih se veliko mleka dobiva, ko se jim daje tudi obilo dobre piče.

4.) Naša živina ni občutljiva proti vremenu in drugim nezgodam; zato pa je v obče veliko zdravejša od živine drugih kronovin; tudi dolgo živi. Posebno je na Kranjskem čisto neznana plućna bolezen, ki dela v drugih deželah veliko škode. Odsvetujem torej upeljevanje živine iz dežel, kjer je plućna bolezen, ki se lahko naleže, pa ne tako lahko zatre.

(Konec prihodnjč.)

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Sesija deželnih zborov približava se koncu. Kranjski, dolenjeavstrijski, solnograški in šlezijški deželni zbor so svoja zasedanja že zaključili; česki in gališki zbor zaključila se bojeta najbrže jutri.

Šlezijški deželni zbor odobril je v večrajšnji sedmi seji šest zakonskih načrtov o reguliranju Vise ter njenih pritokov; konečno sprejel je resolucijo, naj se poprosi vlada, da državnemu zboru v prihodnjem zasedanju predloži zakonski načrt o ureditvi vprašanja gledé severne železnice.

V gorenje avstrijskem deželnem zboru razpravljalo se je v soboto o predlogu poslanca Lechnerja, naj se vlada pozove, da otvori v Solnogradu katoliško vseučilišče. Po nasvetu poslanca Haydna izjavil je zbor svoje simpatije nasproti temu projektu. To je bilo res najpametnejše; simpatije vsaj deželi ne nalagajo materialnih bremen.

Hrvatski sabor imel je včeraj zopet žalibože le preveč živahno sejo. Predsednik Hrvat je izjavil, da sabor in ž njim ves narod najodločneje obsoja veleizdajsko, Nj. verodličanstvo cesarja žalečo adresu Starčevićeve stranke; kralj da je vedno in bode tudi v prihodnje užival udanost hrvatskega naroda. Predsednik zaklical je trikrat „živio“ Nj. verodličanstvu kralju, čemur je zbor navdušeno pridil. Potem hotel je govoriti izvestitelj o Starčevićevi adresi, no predsednik odtegnil mu je besedo rekoč, da se o tej adresi v hrvatskem saboru ne bode razpravljalo. Na to zagurala seja preložiti. Po končani seji obdržaval je klub narodne stranke posvetovanje ter se je zaključilo, postopati z vso strogostjo proti škandalu željnim pristašem Starčevićem.

Tuje dežele.

Med tem ko časniki razpravljajo vprašanje o nasledstvu v Brunšviku, prevzela je nemška vlada brez vsake ovire vladno krmilo na Brunšvikskem v svoje roke. Vojno upravo prevzel je nemški general Hilgers, a civilno vladni svet, obstoječ iz sledečih članov: grof Görtz-Wrisberg, dr. Wirk, J. Otto, F. pl. Weltheim in dr. Schmid.

Bolgarski knez Aleksander sprejel je te dni v posebni avdijenci rumunskega ministerskega predsednika Bratianu. Tudi bolgarski ministerski predsednik Karavelov bil je navzoč. Kakor se poroča, razpravljalo se je tudi o diferencah radi Dobrudže ter postojanke Arab Tabia. Obe stranki izrazili ste nado, da se bode posrečilo oba vprašanja v kratkem povoljno rešiti.

V Belgiji vršile so se včeraj občinske volitve. Skoro povsod zmagala je liberalna stranka, v Bruslju imela je 3700 glasov večine. Vzburjenost bila je posebno po mestih velika, no nikjer ni prišlo do krvavih ekscesov.

Razne vesti.

— (Novi dunajski mestni vrtnar.) Ni dolgo tega, kar je šel mestni vrtnar dunajski, ki ima vodstvo vseh krasnih javnih vrtov naše metropole, v pokoj. Mož je bil Čeh in zato so ga napadali, kjer in kolikor so ga le mogli, dokler ni bil po jako kratki službi umirovljen. Sedaj so nastavili drugega, in sicer nekoga Demnholza iz Frankobroda na reki Maini. Ta jim bode vsaj dovolj nemšk, ker je iz „rajha“. — Bog zna, ali širna Avstrija res ne premôre sposobnega vrtnarja.

— (Nov Leonardo da Vinci.) Ravnatelj kralj. pruskih umetniških zbirk našel je do sedaj nepoznano delo slavnega italijanskega slikarja. Sicer mož nima pismenih dokazov za svojo trditev, a notranji vzroki privedli so ga do tega sklepa. Strokovnjaški krogi se vrlo zanimajo za novo sliko, ki predstavlja „vstajenje Kristusovo“.

— (Georg Ebers,) znani nemški pesnik, je v Berlinu nevarno zbolel. Poroča se od tam, da se mora podvreči operaciji, ki bode odločila med življenjem in smrtjo.

— („Kaj je antipatija?“) vprašala je dama svojega učenega profesorja. „Antipatija je, milostna“, meni profesor, „vender, pardon — dovolite, da Vam na nekaterih vzgledih pokažem, kaj je antipatija. Tako na pr. so se slavnemu Erazmu, dasi je bil v Rotterdamu rojen, tako studile ribe, da mu je uže sam duh provzročil vročico. Ambroise Pare je imel bolnika, kateri je, ugledavši jeguljo, pal v nezavest; drugega je prijel krč, ko je ugledal krapa. Josip Scaliger in mnogo drugih niso mogli piti mleka; Gardanu so se zelo studila jajca; nekemu poljskemu kralju je jela teči iz nosa kri, ko je ugledal jabolka; Henriku III. iz Francije so se gnusile mačke, miši, pajki itd. Velik nimrod v Hanovru postal je nezavesten, če je ugledal pečeno svinjsko meso. Da, Luzitanus poznal je osebo, katera je pri pogledu vrtnice pala v nezavest, in kadar je vrtnica cvetela, tedaj ni zapustila hiše. Druge osebe imele so zopet gnus pred lilijami, in Bayle je obledel, kadar je ugledal krešo. To vse je antipatija.“

— (Lunin mrak in praznovestvo.) Med muhamedanskim prebivalstvom je splošno razširjena stara pravljica, katera lunin mrak tako razlaga: Velik medved kože luno uničiti. Če bi se ti pošasti kedaj posrečilo, zmagati v boji, izgnila bode luna z neba in potem bi bila tudi zemlja v nevarnosti. Da bi torej tega grozovitega medveda prestrašili, razbijajo, razgrajajo, streljajo Turki o luninem mraku. V Carigradu ljudje tedaj kar besni tolčejo okolo sebe, in dogodila se je uže marsikatera nesreča. Ob slednjem luninem mraku skušala je policija delati red, a nič ni pomagalo, osebno v nekaterih predmestjih je pokazalo, kakor bi bila najhujša vojna.

— (Kako v Japanu izdirajo zobe.) Japanski zobozdravniki nimajo za izdiranje zob nikakih instrumentov, torej se japonskim damam prihrani oni strah, kateri se vzbuja pri pogledu zobozdravnikovih instrumentov. Japansk umetnik izdere zob samo z roko, samo s palcem in kazalcem. Za to pa treba spretnosti. Mnogo se vadi zobozdravnik, predno sme pričeti svoje delovanje. Učit se gre k drugemu zobozdravniku in tu se vadi izdirati iz desk bolj ali menj trdno zabite klinčke, se vé da samo s palcem in kazalcem. Kadar izdere še tako močno v desko zabit klinček, tedaj pa je izurjen zobozdravnik. Tak umetnik more v jedni minuti izdreti več ducatov zob.

— (Koliko se popije pive v Monakovem.) Na takozvani oktoberski trati v Monakovem popilo se je te dni v teku 12 ur nad 600 hektolitrov pive, tedaj nad 60 000 litrov. No, dober tek imajo vrli Bajuvarci!

— (Papir mestu tabaka.) Tabakarjem zgodila se je uže marsikatera krivica, dajala so se jim vsakovrstna peklena zelišča mestu pravega tabačnega listja. A takega atentata nasproti ubogim tabakarjem si do zdaj še ni nihče upal, kakeršnega namerava zdaj nek Američan. Spekulativni mož

hoče namreč Ameriko in sosedne dele sveta preplaviti s smodkami, katere pa niso narejene iz tabaka, marveč iz papirja v tabačni sok namočenega. Kakor zatrjuje ta mož, so take smodke ravno tako dobre, kakor one iz tabačnega listja. Nastane pa vprašanje, če bodo tudi tabakarji tega mnenja.

Domače stvari.

— (Imenovanja.) O kr. poštним oficijalom imenovan je dosedanji asistent gosp. Ferdo Tomazič; c. kr. poštним asistentom pa dosedanji praktikant gosp. Flere.

— (Umrli) je dne 18. t. m. v Bledu Ljudevit Šloser vitez Klekovski, zasebnik iz Zagreba. Pokojnik bil je vrl hrvatsk rodoljub in ljubezniv družnik; lahka mu zemljica!

— (Blaga oporoča.) Dne 15. septembra t. l. umrl je v Črnovicah c. kr. brzojavni tajnik Fran Židan; v svoji oporoki volil je tudi ljubljanskim revežem in vasi Selo pri Ljubljani 1000 gold.

— (Poročil) se je včeraj na Vrhniki gosp. Gabriel Viktor Jelovšek z gospodičino Valentino Jelovškovo.

— (Občinske volitve.) Pri občinski volitvi novega občinskega zastopa za občino Črni Vrh (okr. ljubljanski) je bil zopet županom izvoljen z zlatim križcem za zasluge odlikovani Ivan Poternel, občinskima svetovalcema pa: Ivan Kosir in Matej Kopač; v občini Brezovica župan: Matej Remškar, občinski svetovalci: Ivan Vampel, Jakob Sojer, Nikolaj Koritnik in Valentin Telban; v občini Knežak (okr. postojnski) župan: Josip Čuček; v občini Konj (okr. litijski) župan: Mihael Cisar, občinska svetovalca: Josip Prestor in Ivan Bajdè; v občini Trnovo (okr. postojnski) župan: Josip Samsa, občinski svetovalci: Josip Znidaršič, Josip Vrh, Ivan Urbančič in Josip Možina.

— (Pri trgatvi.) Graničarji Ilija, Vazo in Miloš Vidovič iz Osunjega v Vojški Granici trgali so 14. t. m. v svojih vinogradih. Vsled malega vzroka nastal je prepir med njimi. Ilija jel je Miloša pretepatati — a poslednjemu se je posrečilo uiti in se skriti pred surovežem. Ilija je vbežnika zastojl iskal in ker ga ni našel, spravil se je nad njegovega očeta Vaza. Pretepel je moža toliko, da je revež nezavesten obležal na tleh. Sedaj je Ilija menil, da je Vazo uže mrtev; da bi sum odvalil od sebe, vleklo je nezavestnega kacic 300 korakov daleč na neko pot in ga pustil tam ležati. Memogredoči ljudje našli so ranjenega in ga prenesli v Brezovico. Tam je družega dne umrl.

— (Duhovenske spremembe v Goriški škofiji.) Gosp. Josip Primčič, prvi kaplan v Cirknem, imenovan je vikarjem v Jagerščah; gosp. Anton Bratina, kaplan v Podmelcih, pojde v isti lastnosti v Komen; gosp. Ivan Kokošar, drugi kaplan v Cirknem, bode sedaj prvi kaplan; na njegovo mesto pride novomašnik gosp. Nikolaj Kocijančič, v Podmelce pa pride novomašnik gospod Ivan Berlot.

— (Nesreča.) 79letni Jakob Kužnik iz Leskve obešal je te dni turšico v kozolec. Vsled lastne neprevidnosti padel je stari mož na tla, kjer je takoj mrtev obležal.

— (Tatvine.) V noči 15. t. m. vlomili so tatovi v hišo Val. P. v Kameniku. Iztrgali so železno omrežje pri oknu in odnesli iz stanovanja tri omare. Vlekli so jih na polje in tam odprli. Notri je bilo 80 gld. denarja in raznih drugih vrednostij, tako da je škode kacic 170 gold. Žandarmerija pridno zasleduje predrzne. — Dne 15. t. m. je tudi ukrad neznan tat krojaškemu mojstru Ivanu Potočniku iz Domžal z voza, kate-rega je pustil brez varstva pred gostilno, tri in pol metra sukna in dva metra podvleke v vrednosti 22 gold.

— (Zlatá Praha,) česk ilustrovan tednik, prinaša v svoji 42. številki zopet risarije našega rojaka Jurija Šubica.

— (Truplo Frana Krežme) prepeljali bodo med 24. in 26. dném t. m. v Zagreb ter ga pokopali na centralnem pokopališči.

Iz kranjskega deželnega zbora.

(XIII. seja dné 17. oktobra t. l.)

Začetek seje o polu 10. uri dopoludne.

Po prečitani in odobrenji zapisnika slednje seje odgovori g. deželni predsednik baron Winkler na interpelacijo posl. Obreze in drugov gledé slovenščine kot učnega jezika na mestnih šolah v Ljubljani. (Ta odgovor priobčili smo uže v petek).

Gosp. deželni glavar naznani, da je dovolil posl. dr. Pfeiferju dvanajseven dopust.

Prične se specijalna debata o posl. Sveteca predlogu, a zdaj zapusti manjšina zbornico ter toliko časa izostane, dokler se je obravnaval ta predlog.

Zakona načrt bil je brez ugovora vzprejet.

Posl. Murnik poroča v imenu gospodarskega odseka o samostalnem predlogu viteza Schneida gledé tarifov na južni železnici ter predlaga:

„1.) Visoka vlada se naprosi, svoj vpliv vporablja v to:

a) da bo c. kr. priv. južna železnica tarifo za vožnjo ljudij znižala in gledé voznice za blago postajam na Kranjskem ne menj ugodne tarife, kakor postajam drugih dežel odločevala;

b) da bode c. kr. priv. južna železnica in druge deželne železnice, posebno tudi c. kr. glavno ravnateljstvo avstrijskih državnih železnic vzprejelo glavno deželno mesto Ljubljano v južno-severno avstrijsko-ogersko železnično zvezo, katera bi zelo škodovane interese kmetijstva, trgovine, industrije in obrtnije na Kranjskem zopet zboljšala.

2.) Deželni zbor izreka visokemu c. kr. trgovinskemu ministerstvu zahvalo za znižano tarifo za vožnjo ljudij in blaga pri državnih železnicah in za to, kar je doslej v zadevi železničnih tarifov pri c. kr. priv. južni železnici storilo.

3.) Deželnemu odboru se naroča, da zaradi izpeljave teh sklepov potrebno ukrene.“

Posl. Deschmann omenja, da se tudi iz Šlezije premore pošilja na jug mnogo ceneje nego ga morejo prodajati naši ljudje. Naši ljudje ne morejo vzdržati te konkurence, in posledica je, da kopanje pri nas in v Štajerski vidno peša, skrajni čas je torej, da se storijo resni koraki, da se te nepravilne na železnici odpravijo.

Posl. Luckmann pravi, da se je v železniškem svetu potegoval za to, da se odpravijo te nepravilne, ter resno opozarjal na krivico, katera se nam godi. In govornik obljubi, da bode takoj v prihodnji seji dné 4. novembra zopet z živo besedo skušal izpolniti naše opravičene želje.

Po končni besedi poročevalcevi vzprejmó se predlogi jednoglasno.

Posl. dr. Poklukar poroča o nasvetu dr. Bleiweisa, da mora uradni jezik deželnih uradov, deželnemu odboru kranjskemu podrejenih, od 1. jan. 1885 počenši biti slovenščina. To določilo veljalo je uže od l. 1869 do l. 1878, kar je jedino pravo; vendar treba v tej zadevi danes zopetnega sklepa, da se ona določila z l. 1878 odstranijo.

Posl. Deschmann ugovarja dr. Bleiweisovemu predlogu, češ, da bi bil nameravan sklep po polnoma nepotreben in skoro da neizvedljiv. Govornik meni, da bi nekateri uradi ne mogli slovenski uradovati, tako na pr. stavbinski urad; in če bi se od tega urada vendar zahtevalo, naj slovenski uraduje, bi bilo to stvari sami v škodo. Istotako bi nastale težkoče s slovenskim uradovanjem v prisilni delavnici in pri zemljiško-odveznem zakladu. Govornik zagotavlja, da je deželni odbor si prizadeval ugoditi načelom, izraženim v Bleiweisovemu predlogu; resno pa odsvetuje vzprejem tega predloga, češ, da bi nastala pri raznih uradih velika zmešnjava.

Posl. dr. Bleiweis vitez Trsteniški odgovarja predgovorniku, da bi stavbinski urad pač lahko uradoval slovenski, saj se to zdaj godi pri mestnem stavbinskem uradu. Sicer pa mi dobivamo iz Gorice in Trsta vlaške, iz Dalmacije hrvaške, iz Magjarske pa magjarske dopise, zakaj bi tudi mi jednako tem se ne posluževali domačega jezika, čemu rabiti tujščino.

Posl. Murnik krepko odgovarja posl. Deschmannu, da nikjer ni najti deželno-odborovega sklepa, o katerem govori posl. Deschmann. V knjigah ni nikjer najmanjšega nereda, in čudno je, da more kaj takega izgovoriti g. Deschmann, kateri je vendar o redu prepričan.

Posl. Deschmann ostane pri svoji trditvi, da je deželni odbor sklenil, naj deželni uradi uradujejo slovenski.

Posl. Murnik ugovarja zopet trditvam posl. Deschmanna, da se nikjer in nikoli ni storil tak sklep.

Posl. Apfaltrern meni, naj se predložijo in pregledajo zapisniki dotičnih sej, da se o tem prepričati mogó, kdo ima prav.

Posl. Detela pravi, da tudi njemu ni nič znano o takem sklepu, kakršnega omenja gospod Deschmann.

Gosp. deželni glavar meni, da nikakor ni potrebno, da bi se zapisniki predložili.

Posl. dr. Poklukar energično odbija neopravičeno napadanje in neutemeljeno sumničenje posl. Deschmanna in Apfaltrerna, češ, naj se poučita prej o istinitosti, potem naj stoprav govorita; sumničiji je lahko, a podajte za to dokaze. Sicer pa so se slišale skoro da sramotne besede, in to od moža, ki si pri svojih pristaših prisvaja prvo besedo.

Ugovarjata še posl. Apfaltrern in Deschmann, a posl. dr. Poklukar zavrne ja odločno.

Potem se vzprejmó naslednji predlogi upravnega odseka:

„1.) Uradni jezik pri vseh deželnih uradih, deželnemu odboru kranjskemu podrejenih, je s 1. januarjem 1885 počenši jezik slovenski.

2.) Izvršitev tega sklepa nalaga se deželnemu odboru in njemu se ob jednom prepušča, da določi one izjeme od tega sklepa, katere bi bile po zdanjih razmerah še potrebne.“

(Konec prihodnjč.)

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Dunaj, 21. oktobra. Cesarjevič se jutri vrne domov. — Japanska misija, sestojeca iz vojnega ministra, poštnega ministra, dveh generalov, petih obristov in štirih častnikov prišla je sim iz Berolina, da se pouči o vojništvu.

Budimpešta, 21. oktobra. Imunitetni odbor je sklenil, da se Verhovay zaradi goljufije izroči sodnji in Emerich Szalay zaradi dvoboja.

Zagreb, 21. oktobra. (Iz zbornice.) Starčevićjanci provzročili so začetkom seje trušč. Predsednik je predlagal, naj se poslanci, kateri onemogočujejo zborovanje, izključijo; potem je predsednik sklenil sejo. Predlagalo se je, naj se izključi dvanajst poslancev.

Bruselj, 21. oktobra. V Mechelnu so nastali po zvršitvi komunalnih volitev na večer znatni neredi. Mir je morala napravljati meščanska straža, katera je ostala do jutra v službi. Pri stanovanjih nekaterih katoliških članov pobili so nemirneži okna. Zapri so 17 oseb.

So lnograd, 20. oktobra. Deželni zbor se je danes zatvoril.

Praga, 20. oktobra. Deželni zbor je Clamov predlog o uvedbi drugega deželnega jezika v srednje šole kot obligaten predmet izročil šolskemu odseku.

Opava, 20. oktobra. Deželni zbor je sklenil svoje zasedanje.

Budimpešta, 20. oktobra. V dolenji zbornici je predložil Tisza načrt zakona o preustrojni zbornice magnatov kot górenje zbornice. Zbornica je izročila načrt zakona posebnemu odseku, sestojecemu iz 21 članov.

Zagreb, 20. oktobra. Narodna stranka imela je ob 9. uri dopoludné klubovo sejo, v kateri se je sklenilo, skandalom v zbornici odločno se nasproti postaviti in jih ukončati. Kakor se kaže, bode zabor še po adresni debati nadaljeval svoje posle.

Berolin, 20. oktobra. Cesarjevič; Rudolf je zvečer odpotoval na Dunaj.

Berolin, 20. oktobra. Zjedinjene Države so vzprejele vabilo h Kongo-konferenci; Turčija ne bode zastopana.

Rim, 20. oktobra. Včeraj je v vsej Italiji 106 oseb za kolero obolelo in 71 oseb umrlo; izmed teh sta v Genovi 2 oboleli in 3 umrle, v Napolji je obolelo 19 oseb in 26 oseb umrlo za kolero.

Bruselj, 20. oktobra. V vseh večjih mestih in v mnogih manjših krajih dobivajo liberalci večino. Posebni nemiri se niso nikjer dogajali.

Moskva, 20. oktobra. V Solodovnikovem prehodu je pogorelo včeraj 364 prodajalnic in nemško gledališče. Vkupne škode je blizu deset milijonov rubljev.

Kahira, 20. oktobra. Vsled sporazuma med strankami se je tožba državne blagajnice proti vladi za štiri tedne odložila.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 21. oktobra.

	gl.
Jednotni drž. dolg v bankovcih	80·95
„ „ „ srebri	82·05
Zlata renta	103·05
5% avstr. renta	95·95
Delnice narodne banke	859·—
Kreditne delnice	286·70
London 10 lir sterling	121·95
20 frankovec	9·69
Cekini c. kr.	5·78
100 drž. mark	59·85

Tujci.

Dné 19. oktobra.

Pri **Maliči**: Schlesinger, trg. potovalec, z Dunaja. — Hoffmann, c. kr. stotnik, s soprogo iz Vel. Vardina. — Dr. Fürber, c. kr. voj. zdravnik, s soprogo iz Arada. Pri **Slonu**: Frankl, trg. potovalec, z Dunaja. — Pallat, inženier, iz Skole. — Bratschko, belež. kandidat, iz Kočevja. Pri **Južnem kolodvoru**: Kranjc, koncipijent in Sel, posestnik, iz Maribora. Pri **Avstr. carji**: Moll, konditor, iz Ljubljane.

Umrli so:

Dné 19. oktobra. Marija Šavs, črevlarjeva hči, 10 mes., Opekarska cesta št. 7, ošpice. Dné 20. oktobra. Oroslav Dolenc, vožarja sin, 8 dni, Glediščine ulice št. 10, življ. slabost.

V civilni bólnici:

Dné 18. oktobra. Mihael Rihar, gostač, 80 l. starostno oslabljenje. — Franciška Babič, gostinja 42 l., opešanje močij.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm
20. okt.	7. zjutraj	741·98	+ 6·0	svzh. sl.	d. js.	0·00
	2. pop.	739·94	+ 13·0	jzpd. sl.	p. js.	
	9. zvečer	739·74	+ 8·8	bzv.	js.	

V knjigarni

Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg v Ljubljani se dobivajo:

Izbrane

narodne srbske pesni

z dodatkom iz smrti Smail-Age Čengića.

S srbsko slovnico, slovenskim tolmačenjem, rečnikom tujih besed in cirilsko abecedo priredil

Janko Pajk

c. kr. profesor.

Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Zaloga zemljevidov

c. kr. generalnega štaba.

Mera 1 : 75000.

Listi so po 50 kr., zloženi za žep, pri-lepljeni na platno po 80 kr.

Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigarna v Ljubljani.